YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

13 päivänä maaliskuuta 2003 *

Asiassa T-125/01,

José Martí Peix, SA, kotipaikka Huelva (Espanja), edustajanaan asianajajat J.-R. García-Gallardo Gil-Fournier ja D. Domínguez Pérez,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään aluksi L. Visaggio, ja sittemmin S. Pardo Quintillán, avustajanaan asianajaja J. Guerra Fernández, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

jossa kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumoaa komission 19.3.2001 tekemän päätöksen, jolla vähennettiin tukea, joka José Martí Peix S.A:lle on myönnetty 16.12.1991 tehdyllä komission päätöksellä K(91) 2874 lopull./11, jota on muutettu kalastusalan yhteisyrityksen perustamista koskevasta hankkeesta 12.5.1993 tehdyllä komission päätöksellä K(93) 1131 lopull./4,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts sekä tuomarit J. Azizi ja M. Jaeger,

kirjaaja: apulaiskirjaaja B. Pastor,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 28.11.2002 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Neuvosto antoi 18 päivänä joulukuuta 1986 asetuksen (ETY) N:o 4028/86 kalastusalan ja vesiviljelyn rakenteiden parantamista ja sopeuttamista koskevista yhteisön toimista (EYVL L 376, s. 7). Tämän asetuksen, sellaisena kuin sitä on

järjestyksessä muutettu 20.12.1990 annetulla neuvoston asetuksella N:o 3944/90 (EYVL L 380, s. 1), 21.9.1992 annetulla neuvoston asetuksella N:o 2794/92 (EYVL L 282, s. 3) ja 19.12.1992 annetulla neuvoston asetuksella N:o 3946/92 (EYVL L 401, s. 1), VI b luvussa (21 a—21 d artikla) säädetään komission mahdollisuudesta myöntää kalastusalan yhteisyritysten hankkeisiin erilaista taloudellista tukea kyseisten alusten vetoisuuden ja iän perusteella edellyttäen, että hankkeissa noudatetaan asetettuja edellytyksiä.

2 "Yhteisyritys" määritellään asetuksen N:o 4028/86 21 a artiklassa seuraavasti:

"Tässä asetuksessa yhteisyrityksellä tarkoitetaan yksityisoikeudellista yhtiötä, joka on yhden tai useamman yhteisöstä olevan laivanvarustajan ja yhden tai useamman sellaisesta kolmannesta maasta, jonka kanssa Euroopan yhteisöllä on yhteistyösuhde, olevan osakkaan yhteisyrityssopimuksella muodostama ja jonka tarkoituksena on ensisijaisesti yhteisön markkinoille suuntautuvien toimitusten näkökulmasta hyödyntää kolmansien maiden suvereniteettiin ja/tai lainkäyttövaltaan kuuluvien vesien kalavaroja ja mahdollisesti lisätä näiden kalavarojen arvoa."

3 Asetuksen N:o 4028/86 21 d artiklan 1 ja 2 kohdassa vahvistetaan taloudellisen tuen hakemista ja myöntämismenettelyä koskevat yksityiskohdat. Kyseisen artiklan 3 kohdassa todetaan, että jos hankkeelle on myönnetty taloudellista tukea, tuensaajan on toimitettava komissiolle ja jäsenvaltiolle yhteisyrityksen toimintakertomus.

4 Asetuksen N:o 4028/86 44 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Yhteisön osallistumisen aikana asianomaisen jäsenvaltion tätä tarkoitusta varten nimeämän viranomaisen tai toimielimen on annettava komissiolle sen pyynnöstä kaikki todisteet ja asiakirjat, joiden perusteella voidaan todeta, että taloudelliset tai muut kullekin hankkeelle asetetut edellytykset ovat täyttyneet. Komissio voi päättää tuen pidättämisestä, vähentämisestä tai poistamisesta 47 artiklassa säädetyssä menettelyssä:

— jos hanketta ei ole pantu täytäntöön ilmoitetulla tavalla, tai

— jos tiettyjä hankkeelle asetettuja edellytyksiä ei ole täytetty, tai

— — —

Päätös annetaan tiedoksi asianomaiselle jäsenvaltiolle sekä tuen saajalle.

Komissio perii takaisin perusteettomasti maksetut summat."

5 Komissio antoi 21 päivänä kesäkuuta 1991 asetuksen (ETY) N:o 1956/91 neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4028/86 yksityiskohtaisista soveltamissäännöistä yhteisyritysten perustamista koskevien kannustustoimien osalta (EYVL L 181, s. 1).

6 Asetuksen N:o 1956/91 5 artiklassa säädetään, että yhteisön tukea maksetaan vasta, kun yhteisyritys on perustettu asianomaiseen kolmanteen maahan ja kun siirretyt alukset on lopullisesti poistettu yhteisön rekisteristä ja rekisteröity jossakin satamassa siinä kolmannessa maassa, jossa yhteisyrityksellä on kotipaikka. Lisäksi tässä artiklassa todetaan, että kun yhteisön tuki muodostuu kokonaan tai osittain pääomatuesta, tätä tukea voidaan maksaa ensimmäisen kerran siten, että maksu ei ylitä 80:tä prosenttia myönnetyn tuen kokonaismäärästä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta kyseisten edellytysten soveltamista. Tuen loppuosaa koskevaan maksupyyntöön on liitettävä yhteisyrityksen toiminnasta laadittu ensimmäinen toimintakertomus. Pyyntö voidaan esittää aikaisintaan 12 kuukautta ensimmäisen maksuerän jälkeen.

7 Asetuksen N:o 1956/91 6 artiklan mukaan asetuksen N:o 4028/86 21 d artiklan 3 kohdassa tarkoitettu toimintakertomus on toimitettava komissiolle joka 12. kuukausi kolmen peräkkäisen vuoden ajan, sen on sisällettävä asetuksen N:o 1956/91 liitteessä III mainitut tiedot, ja se on laadittava kyseisessä liitteessä määrätyllä tavalla.

8 Asetuksen N:o 1956/91 7 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että kaikki todisteena olevat asiakirjat tai niiden oikeaksi todistetut jäljennökset, joiden perusteella asetuksessa — — N:o 4028/86 säädettyjä tukia on myönnetty, sekä hakijoita koskevat täydelliset asiakirjat ovat komission käytettävissä kolmen vuoden ajan tuen viimeisen osan maksun jälkeen."

9 Asetuksen N:o 1956/91 liitteessä I olevassa B osassa on "tärkeäksi" otsikoitu huomautus, joka kuuluu seuraavasti:

"Hakijoita muistutetaan siitä, että jotta yhteisyritys voi saada asetuksessa — — N:o 4028/86, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella — — N:o 3944/90, tarkoitettua tukea, edellytetään, että

— se koskee suunniteltuihin kalastustoimiin teknisesti soveltuvia aluksia, joiden perpendikkelipituus on yli 12 metriä, jotka ovat olleet toiminnassa yli viisi vuotta, jotka purjehtivat yhteisön lipun alla ja on rekisteröity yhteisön alueella olevaan satamaan mutta jotka yhteisyritys siirtää lopullisesti kyseiseen kolmanteen maahan — —

— sen tarkoituksena on hyödyntää kyseisen maan suvereniteettiin ja/tai lainkäyttövaltaan kuuluvien vesien kalavaroja ja mahdollisesti lisätä näiden kalavarojen arvoa

— se koskee ensisijaisesti yhteisön markkinoille suuntautuvia toimituksia

— se perustuu yhteisyrityssopimukseen."

10 Neuvosto antoi Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta 18 päivänä joulukuuta 1995 asetuksen (EY, Euratom) N:o 2988/95 (EYVL L 312, s. 1), jossa säädetään muun muassa seuraavaa:

"1 artikla

1. Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamiseksi annetaan yleinen säännöstö yhteisön oikeuteen kohdistuvia väärinkäytöksiä yhtenäisistä tarkastuksista sekä hallinnollisista toimenpiteistä ja seuraamuksista.

2. Väärinkäytösten tunnusmerkit toteuttaa jokainen yhteisön oikeuden säännöksen tai määräyksen rikkominen, joka johtuu taloudellisen toimijan teosta tai laiminlyönnistä ja jonka tuloksena on tai voisi olla vahinko yhteisöjen yleiselle talousarviolle tai yhteisöjen hoidossa oleville talousarvioille, joko suoraan yhteisöjen puolesta kannettujen omien varojen vähenemisen tai lakkaamisen taikka perusteettoman menon takia.

— —

3 artikla

1. Seuraamusmenettelyn vanhentumisaika on neljä vuotta 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta väärinkäytöksestä. alakohtaisissa säännöstöissä voidaan kuitenkin säätää lyhyemmästä määräajasta, joka ei saa olla kolmea vuotta lyhyempi.

Jatkuvien tai toistuvien väärinkäytösten osalta vanhentumisaika alkaa kulua siitä päivästä, jona väärinkäyttö on päättynyt. Monivuotisten ohjelmien suhteen vanhentumisaika jatkuu kaikissa tapauksissa ohjelman lopulliseen päättymiseen.

Seuraamusmenettelyn vanhentuminen keskeytyy, kun toimivaltainen viranomainen antaa asianomaiselle henkilölle tiedoksi tutkimuksen tai menettelyn vireilletulon, joka liittyy väärinkäytökseen. Vanhentumisaika alkaa kulua uudelleen jokaisesta keskeytettävästä toimesta.

Vanhentumisaika päättyy kuitenkin viimeistään sinä päivänä, jona kaksinkertaisen vanhentumisajan pituinen aika päättyy ilman, että toimivaltainen viranomainen on määrännyt seuraamuksesta, paitsi niissä tapauksissa, joissa hallinnollinen menettely on keskeytetty 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti."

Riidan taustalla olevat tosiseikat

11 José Martí Peix SA (jäljempänä kantaja) esitti lokakuussa 1991 Espanjan viranomaisten välityksellä komissiolle hakemuksen, saadakseen asetuksen N:o 4028/86 perusteella yhteisön taloudellista tukea espanjalais-angolalaisen kalastusalan yhteisyrityksen perustamista varten. Tämä hanke koski kolmen aluksen, Pondalin, Perilojan ja Sonia Rosalin siirtoa kalastustoimintaa varten kantajan, portugalilaisen Iberpesca — Sociedades de Pesca Ltda -nimisen yhtiön ja angolalaisen yhtiömiehen Empromar N'Gunzan perustamalle yhteisyritykselle.

12 Komissio myönsi 16.12.1991 päivätyllä päätöksellä (jäljempänä myöntämispäätös) edellisessä kohdassa mainitulle hankkeelle (hanke SM/ESP/17/91; jäljempänä hanke) enintään 1 349 550 ecun suuruisen yhteisön tuen. Päätöksen mukaan Espanjan kuningaskunta maksaa yhteisön tuen lisäksi 269 910 ecun suuruisen tuen.

13 Marraskuussa 1992 yhteisyritys perustettiin ja rekisteröitiin Luandassa, Angolassa, nimellä Ibermar Empresa de Pesca Ltda. Joulukuussa 1992 yhteisyrityksen kolme alusta rekisteröitiin Luandan satamassa.

14 Komissio teki kantajan hakemuksen perusteella 12.5.1993 päätöksen, jolla se muutti myöntämispäätöstä. Muutos koski kolmannesta maasta olevan yhtiömiehen Empromar N'Gunzan korvaamista Marang, Pesca et Industrias de Pesca Ltda -nimisellä yhtiöllä.

15 Komissio sai 18.5.1993 Espanjan viranomaisten välityksellä 10.5.1993 päivätyn pyynnön maksaa tuen ensimmäinen osa. Pyynnön liitteenä oli joukko asiakirjoja ja todistuksia, jotka koskivat yhteisyrityksen perustamista, alusten rekisteröimistä Luandan satamassa, niiden poistamista yhteisön rekisteristä ja tarvittavien kalastuslupien saamista.

16 Komissio maksoi 24.6.1993 80 prosenttia tuesta.

17 Kantaja esitti Espanjan viranomaisille 20.5.1994 tuen loppuosaa koskevan maksupyynnön. Tämän hakemuksen liitteenä oli ensimmäinen toimintakerto-

mus, joka koski 20.4.1993 ja 20.4.1994 välistä aikaa. Toimintakertomuksessa oli muun muassa seuraava maininta:

"Pitkän aikavälin suunnitelmiamme on jouduttu muuttamaan Pondalille 20.7.1993 sattuneen haaksirikon vuoksi. Olemme pyytäneen välittömästi Angolan kalastuksesta vastaavilta viranomaisilta lupaa Pondalin korvaamiseen aluskantamme toisella aluksella mutta tämän kertomuksen laatimishetkeen mennessä emme vielä ole saaneet lupaa tuon korvaamisen suorittamiseen — — ."

18 Komissio sai edellisessä kohdassa tarkoitetun pyynnön 7.9.1994 ja maksoi tuen loppuosan 14.9.1994.

19 Komissio sai 6.11.1995 toisen toimintakertomuksen, joka oli päivätty 19.6.1995 ja joka koski 20.5.1994 ja 20.5.1995 välistä aikaa. Tuossa kertomuksessa mainittiin Pondalille 20.7.1993 sattunut haaksirikko ja todettiin, että aluksen korvaamisessa on ilmennyt vaikeuksia, jotka johtuvat Angolan viranomaisten vastahakoisuudesta.

20 Koska komissio ei ollut saanut kolmatta toimintakertomusta, se pyysi 20.12.1996 päivätyllä kirjeellä tietoa asiasta Espanjan viranomaisilta, jotka vastasivat 22.1.1997 päivätyllä kirjeellä, että kyseistä kertomusta laadittiin parhaillaan.

21 Espanjan viranomaiset saivat 20.2.1997 kirjeen, joka oli päivätty 31.1.1997 ja jossa ilmoitettiin yhteisyrityksen hallintoon liittyvistä vaikeuksista, jotka johtuivat angolalaisen yhtiömiehen esittämistä vaatimuksista, sekä pyydettiin näiden vaikeuksien vuoksi siirtämään alusten Periloja ja Sonia Rosal osalta kolmatta

valtiota. Tässä kirjeessä kantaja ilmoitti kyseisten kahden aluksen siirtämisestä Peix Camerún SARL -nimiselle yhteisyritykselle ja pyysi lupaa esittää kolmas toimintakertomus tämän viimeksimainitun yhtiön puitteissa.

22 Komissiolle 5.3.1997 saapuneella 4.2.1997 päivätyllä kirjeellä Espanjan viranomaiset välittivät komissiolle kantajan esittämät pyynnöt ja niihin liittyvät asiakirjat ilmoittaen suhtautuvansa myönteisesti kyseisiin pyyntöihin.

23 Komissio vastasi Espanjan viranomaisille 4.4.1997, että kolmas toimintakertomus olisi tullut toimittaa syyskuussa 1996 ja että tämän seurauksena kyseinen kertomus oli esitettävä aiempien toimintakertomusten jatkona eikä kantajan esittämien uusien suunnitelmien osana.

24 Komissio pyysi 18.6.1997 päivätyllä kirjeellä Espanjan viranomaisia toimittamaan kolmannen toimintakertomuksen mahdollisimman pian.

25 Komissio sai syyskuussa 1997 kolmannen toimintakertomuksen, joka kattoi 20.5.1995 ja 20.5.1996 välisen ajan. Kertomuksessa viitattiin angolalaisen yhtiömiehen toimintaan, joka oli estänyt normaalin kalastustoiminnan harjoittamisen. Siinä mainittiin, että viimeiset Angolasta peräisin olevat erät kalaa oli saatu maaliskuussa 1995 ja että ottaen huomioon edellä mainitun yhtiömiehen toiminnasta johtuvat vaikeudet, yhteisöstä olevat yhtiömiehet olivat päättäneet myydä osuutensa yhteisyrityksestä angolalaiselle yhtiömiehelle ja ostaa hankkeeseen liittyvät alukset. Kertomuksessa mainittiin, että kantaja oli ostettuaan alukset, siirtänyt ne Nigerialaiseen satamaan, jossa niitä oli korjattu vuoteen 1996 saakka.

26 Vastauksena Espanjan viranomaisten 26.2.1998 esittämään pyyntöön kantaja toimitti näille 6.3.1998 päivätyllä kirjeellä selvityksen hankkeen toteutumisesta. Kirjeessä todettiin, että yhteisyrityksen alukset olivat poistuneet Angolan vesiltä vuoden 1995 ensimmäisen vuosineljänneksen aikana. Kirjeen mukana olleista asiakirjoista ilmeni, että yhteisöstä olevat laivanvarustajat olivat luovuttaneet osuutensa yhteisyrityksestä angolalaiselle yhtiömiehelle 3.2.1995.

27 Komissio pyysi 26.6.1998 päivätyllä kirjeellä Espanjan viranomaisilta tietoja hankkeen tilasta. Vastauksena tuohon kirjeeseen Espanjan viranomaiset osoittivat 2.7.1998 komissiolle kantajan 6.3.1998 päivätyn kirjeen.

Oikeudenkäyntiä edeltänyt vaihe

28 Kantajalle ja Espanjan viranomaisille osoitetussa 26.7.1999 päivätyssä kirjeessä komission pääosaston "Kalastus" (PO XIV) pääjohtaja Cavaco ilmoitti, että komissio oli asetuksen N:o 4028/86 44 artiklan 1 kohdan mukaisesti päättänyt vähentää alun perin hankkeelle myönnettyä tukea sillä perusteella, että vastoin tuossa asetuksessa ja asetuksessa N:o 1956/91 säädettyjä edellytyksiä, yhteisyritys ei ollut hyödyntänyt kolmen vuoden ajan myöntämispäätöksessä mainitun kolmannen maan kalavaroja. Pondal-aluksen osalta kirjeessä mainittiin, että komission saamien asiakirjojen perusteella on voitu päätellä, että kyseinen alus oli harjoittanut toimintaansa 20.4.1993—20.7.1993, jolloin aluksen haaksirikko tapahtui, eli kolmen kuukauden ajan, millä perusteella tukea vähennetään 160 417 eculla. Kirjeessä lisättiin vielä, että komission laskelma on tehty sillä varauksella, että sille esitetään näyttö siitä, että kyseinen haaksirikko muodosti ylivoimaisen esteen. Periloja ja Sonia Rosal -alusten osalta kirjeessä mainittiin,

että komission käytettävissä olevien tietojen perusteella nämä kaksi alusta olivat harjoittaneet toimintaansa Angolan vesillä yhteisyrityksen lukuun 20.4.1993—20.4.1994 ja 20.5.1994—3.2.1995, jolloin kantaja myi osuutensa yhteisyrityksestä, eli yhteensä 21 kuukauden ajan, millä perusteella tukea vähennetään 114 520 ecua. Suunnitellun vähennyksen kokonaismäärä oli siis 274 937 ecua, minkä määrän komissio aikoi vaatia kantajaa palauttamaan, koska tuen koko määrä oli tälle jo maksettu. Kirjeessä mainittiin, että mikäli ehdotetulle ratkaisulle ei saada kantajan muodollista hyväksyntää 30 päivän kuluessa, komissio tulee jatkamaan vähentämismenettelyä.

29 Kantaja osoitti komissiolle 5.10.1999 huomautuksensa komission 26.7.1999 päivätystä kirjeestä. Kantaja toi esiin seikkoja, joilla pyrittiin osoittamaan, että Pondal-aluksen haaksirikossa kyse oli ylivoimaisesta esteestä, ja ilmoitti yrittäneensä korvata tuon aluksen eräällä toisella aluskantansa aluksella, mutta että Angolan viranomaisten asenteen vuoksi tämä oli ollut mahdotonta. Periloja ja Sonia Rosal -alusten osalta kantaja selvitti, että angolalaisen yhtiömiehen aiheuttamien vaikeuksien vuoksi kantaja oli joutunut siirtämään kyseisten alusten toiminnan Kamerunin vesille. Se tarkensi, että tämä muutos oli saatettu Espanjan viranomaisten tietoon tammikuussa 1997. Kantaja korosti, että yhteisyrityksen perustamisen ja toiminnan edellyttämät muodollisuudet oli täytetty ja että yhteisyrityksen toiminta oli koskenut ensisijaisesti yhteisön markkinoille suuntautuvia toimituksia.

30 Komissio ja kantaja pitivät 9.11.1999 kokouksen.

31 Tuon kokouksen jälkeen kantaja osoitti komissiolle 18.2.2000 huomautuskirjelmän, jossa se vetosi siihen, että komission esittämät tosiseikat ovat vanhentuneita, ja väitti, että komissio oli loukannut huolellisuusperiaatetta ja hyvän hallinnon periaatetta.

32 Kantajalle ja Espanjan viranomaisille 25.5.2000 osoitetussa kirjeessä komission pääosaston "Kalastus" pääjohtaja Smidt ilmoitti, että perehdyttäessä kantajan 5.10.1999 toimittamiin asiakirjoihin, on käynyt ilmi, että Pondalin haaksirikko tapahtui 13.1.1993 eikä 20.7.1993, kuten kantaja oli tuohon saakka ilmoittanut komissiolle. Smidt ilmoitti, että näissä olosuhteissa tuota haaksirikkoa koskevan maininnan puuttuminen kantajan toukokuussa 1993 esittämästä tuen ensimmäisen erän maksamispyynnöstä ja päivämäärän 20.7.1993 ilmoittaminen haaksirikon tapahtumapäiväksi yhteisyrityksen ensimmäisessä ja toisessa toimintakertomuksessa muodostivat sellaisen väärinkäytöksen, jonka nojalla se osa tuesta, joka koski kyseistä alusta, tuli poistaa. Koska tuo osa tukea vastasi 525 000 ecua ja koska komissio vahvisti yhteisyrityksen kahta muuta alusta koskevan 26.7.1999 esittämänsä kannan, 25.5.2000 päivätyssä kirjeessä ilmaistiin aikomus määrätä tukea vähennettäväksi yhteensä 639 520 eculla. Kirjeessä mainittiin niin ikään komission eriävä mielipide kantajan vähentämistoimien ja suunnitellun takaisinperinnän vanhentumisesta koskevien väitteiden osalta. Kirjeessä todettiin, että mikäli kantaja ei toimita 30 päivän kuluessa hyväksymistään esitettyyn ratkaisuun tai esitä seikkoja, joiden johdosta komission olisi perusteltua vaihtaa kantaansa, komissio jatkaa vähentämismenettelyä ja takaisinperintää.

33 Kantaja osoitti 10.7.2000 komissiolle huomautuksensa komission 25.5.2000 päivätyn kirjeen johdosta. Kantaja esitti Pondal-aluksen osalta, että alukselle oli sattunut haaksirikko 13.1.1993 mutta että se oli poistettu Angolan rekisteristä vasta 20.7.1993, mikä selittää haaksirikkoa koskevan maininnan puuttumisen tuen ensimmäistä osaa koskeneesta maksupyynnöstä ja viittauksen tähän jälkimmäiseen päivämäärään ensimmäisessä toimintakertomuksessa. Kahden muun aluksen osalta kantaja väitti, että asiassa on osoitettu, että se oli ilmoittanut kolmannen maan vaihtumisesta Espanjan viranomaisille tammikuussa 1997. Se vetosi myös vilpittömään mieleensä tässä asiassa.

34 Komissio teki 19.3.2001 päätöksen vähentää hankkeelle myönnetty tuki 710 030 euroon ja määräsi kantajan palauttamaan 639 520 euroa (jäljempänä riidanalainen päätös).

Oikeudenkäyntimenettely

35 Tämän jälkeen kantaja nosti 8.6.2001 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen toimittamallaan kannekirjelmällä nyt esillä olevan kanteen, jolla pyritään kumoamaan riidanalainen päätös.

36 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (kolmas jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn ja se esitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 64 artiklan mukaisena prosessinjohtotoimena komissiolle kirjallisen kysymyksen. Komissio vastasi kysymykseen asetetussa määräajassa.

37 Asianosaisten suulliset lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suullisiin kysymyksiin kuultiin 28.11.2002 pidetyssä istunnossa.

Asianosaisten vaatimukset

38 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— ottaa kanteen tutkittavaksi

— kumoaa riidanalaisen päätöksen

— määrää toimenpiteistä, joita tuomioistuin pitää tarpeellisina, jotta komissio noudattaa EY 233 artiklan mukaisia velvollisuuksia ja erityisesti jotta se tutkii tilanteen uudelleen

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

39 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen perusteettomana

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Tutkittavaksi ottaminen

40 Koska kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytykset ovat ehdottomia prosessinedellytyksiä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi työjärjestyksen 113 artiklan mukaisesti tutkia ne viran puolesta. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tulee tarkistaa viran puolesta voidaanko kanteessa esitettyjä eri vaatimuksia ottaa tutkittavaksi.

41 Tässä yhteydessä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että kolmannella vaatimuksellaan (ks. edellä 38 kohta) kantaja pyytää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin antaa komissiolle määräyksen.

42 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella ei kuitenkaan ole toimivaltaa antaa yhteisön toimielimille määräyksiä (asia C-5/93 P, DSM v. komissio, tuomio 8.7.1999, Kok. 1999, s. I-4695, 36 kohta ja asia T-145/98, ADT Projekt v. komissio, tuomio 24.2.2000, Kok. 2000, s. II-387, 83 kohta). Yhteisöjen tuomioistuinten toimivalta niiden tutkiessa EY 230 artiklan nojalla nostettua kumoamiskannetta rajoittuu riidanalaisen toimen laillisuusvalvontaan. Mikäli toimi kumotaan, kyseessä olevan toimielimen tehtävänä on toteuttaa EY 233 artiklan nojalla kumoamistuomion täytäntöönpanotoimenpiteet (asia T-67/94, Ladbroke Racing v. komissio, tuomio 27.1.1998, Kok. 1998, s. II-1, 200 kohta ja em. asia ADT Projekt v. komissio, tuomion 84 kohta).

43 Tästä seuraa, että kolmas vaatimus tulee jättää tutkimatta.

Pääasia

44 Kantaja vetoaa kanteensa tueksi neljään kanneperusteeseen. Ensimmäinen kanneperuste perustuu vanhentumiseen. Toissijaisesti esitetyt toinen, kolmas ja neljäs kanneperuste perustuvat huolellisuusperiaatteen ja hyvän hallinnon periaatteen loukkaamiseen, tosiseikkojen virheelliseen arviointiin ja asetuksen N:o 4028/86 virheelliseen tulkintaan sekä suhteellisuusperiaatteen loukkaamiseen.

45 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että sen on aiheellista tutkia ensin kolmas kanneperuste. Tämän jälkeen tutkitaan järjestyksessä ensimmäinen, toinen ja neljäs kanneperuste.

Tosiseikkojen virheelliseen arviointiin ja asetuksen N:o 4028/86 virheelliseen tulkintaan perustuva kanneperuste

46 Tällä kanneperusteella kantaja väittää, että riidanalainen päätös, sikäli kuin sillä poistetaan se osa tuesta, joka koskee Pondal-alusta, tulee kumota sillä perusteella, että kyseinen päätös perustuu tosiseikkojen virheelliseen arviointiin (kanneperusteen ensimmäinen osa) ja asetuksen N:o 4028/86 virheelliseen tulkintaan.

Kanneperusteen ensimmäinen osa

47 Kanneperusteen ensimmäisessä osassa kantaja kiistää syyllistyneensä väärinkäytökseen Pondal-aluksen haaksirikkoon liittyen.

48 Ensinnäkin kantaja väittää, ettei se ole koskaan kiistänyt tuon haaksirikon tapahtumista tai pyrkinyt salaamaan sitä. Päinvastoin, kantaja on ilmoittanut asiasta useaan otteeseen ja toimittanut kaikki tarvittavat tiedot sekä komissiolle että Espanjan viranomaisille. Komissio ei voi väittää, että kantaja on toimittanut sille virheellisiä tietoja ilmoittaessaan haaksirikon tapahtuneen 20.7.1993, koska tämä ajankohta, jolloin alus poistettiin Angolan rekisteristä, on yhtälailla oikeellinen määrittämään aluksen haaksirikon tapahtuma-ajankohtaa, kuin 13.1.1993, jolloin alus konkreettisesti tuhoutui.

49 Toiseksi kantaja vahvistaa, että Pondal-aluksen haaksirikosta ilmoitettiin komissiolle yhteisyrityksen ensimmäisessä toimintakertomuksessa. Se, että tuen ensimmäistä osaa koskeneessa maksupyynnössä ei viitattu haaksirikkoon, johtuu useista seikoista.

50 Ensinnäkin kyseistä pyyntöä koskevat asiakirjat oli osoitettu Espanjan viranomaisille joulukuussa 1992 ja niitä täydennettiin tammikuussa 1993. Tuolla hetkellä kantajalla ei ollut tarkkoja tietoja haaksirikon täsmällisistä olosuhteista, jotka selvisivät vasta 4.2.1993, ja jotta kahden muun aluksen toiminnan aloittaminen ei viivästyisi, kantaja piti parempana pyytää maksua odottamatta, että haaksirikon olosuhteet selviävät. Toiseksi, alus poistettiin Angolan rekisteristä vasta 20.7.1993, eli edellä tarkoitetun maksupyynnön esittämisen jälkeen. Kolmanneksi, tuen ensimmäisen osan maksamisen edellytyksenä oli selvityksen esittäminen siitä, että yhteisyrityksen perustamista koskevat hallinnolliset toimenpiteet oli suoritettu ja että alukset oli poistettu yhteisön rekisteristä, eikä näytön esittäminen kyseisten alusten toiminnasta. Neljänneksi, kaksi muuta alusta mahdollistivat yhteisyrityksen toiminnan jatkamisen sillä aikaa, kun kantaja pyrki korvaamaan haaksirikkoutuneen aluksen. Ottaen huomioon nämä eri seikat, sillä seikalla, että Pondal-aluksen haaksirikosta ilmoitettiin komissiolle sen jälkeen, kun Angolan rekisteristä poistamista koskeva todistus oli saatu, eikä välittömästi haaksirikon tapahduttua, ei ole merkitystä.

51 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että riidanalaisen päätöksen yhdeksännen perustelukappaleen mukaan Pondal-alusta koskeva väärinkäytös, johon komissio viittaa, perustuu siihen seikkaan, että kantaja ei ole ilmoittanut aluksen 13.1.1993 tapahtuneesta haaksirikosta 10.5.1993 päivätyssä tuen ensimmäisen osan maksua koskeneessa pyynnössään ja että se on ilmoittanut 20.5.1994 esittämässään ensimmäisessä toimintakertomuksessaan, joka oli tuen loppuosaa koskeneen maksupyynnön liitteenä, aluksen haaksirikon tapahtumapäiväksi 20.7.1993.

52 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tuenhakijoilla ja -saajilla on tiedonanto- ja lojaalisuusvelvollisuus, minkä vuoksi niiden on varmistettava, että ne toimittavat komissiolle luotettavia tietoja, jotka eivät ole omiaan johtamaan komissiota harhaan; muuten käyttöön otettu valvonta- ja todistejärjestelmä, jonka avulla voidaan tarkistaa, ovatko tuen myöntämisedellytykset täyttyneet, ei voi toimia asianmukaisesti (asia T-216/96, Conserve Italia v. komissio, tuomio 12.10.1999, Kok. 1999, s. II-3139, 71 kohta).Yhteisöjen tuomioistuin on korostanut, miten

tärkeää tämän velvollisuuden noudattaminen on "yhteisön varojen tarkoituksenmukaista käyttöä koskevan valvontajärjestelmän asianmukaiselle toiminnalle" (asia C-500/99 P, Conserve Italia v. komissio, tuomio 24.1.2002, Kok. 2002, s. I-867, 100 kohta). Mikäli komissiolle ei anneta luotettavia tietoja, hankkeet, jotka eivät täytä asetettuja edellytyksiä, voisivat saada tukea (em. asia Conserve Italia v. komissio, tuomio 12.10.1999, 71 kohta).

53 Näiden seikkojen valossa jatkuva oikeiden tietojen antaminen yhteisyritykseen kuuluvista aluksista on erityisen tärkeää. On aiheellista korostaa, että sovellettavan säännöstön mukaan (ks. erityisesti asetuksen N:o 1956/91 liitteessä I oleva A osa) hankkeen johtajalle myönnettävän tuen määrään vaikuttavia seikkoja ovat yhteisyritykseen kuuluvien alusten määrä sekä niiden vetoisuus ja ikä. Yhteisyritykselle siirrettyjä aluksia koskevat seikat ovat siis tukea saavaa hanketta koskevia ratkaisevia tietoja, kuten nyt käsiteltävässä tapauksessa vahvistetaan myöntämispäätöksen liitteessä ja 12.5.1993 tehdyn tuota päätöstä muuttaneen päätöksen liitteessä olevissa täsmennyksissä, jotka koskevat kyseessä olleiden kolmen aluksen yksilöintiä ja teknisiä ominaisuuksia. Tämän seurauksena tuensaajan on ilmoitettava asianmukaisesti komissiolle kaikista hankkeeseen kuuluvien alusten tilanteiden muutoksista ja erityisesti alusten kelpoisuudesta myötävaikuttaa myönnetyn tuen vastapainoksi hankkeelle määrättyjen tavoitteiden toteutumiseen, joita sovellettavan säännöstön mukaan (ks. asetuksen N:o 4028/86 21 a artikla ja asetuksen N:o 1956/91 liitteessä I oleva B osa) ovat muun muassa kyseisen kolmannen maan vesien kalavarojen hyödyntäminen ja mahdollisesti näiden kalavarojen arvon lisääminen ensisijaisesti yhteisön markkinoille suuntautuvia toimituksia varten.

54 Tässä tapauksessa on todettava ensinnäkin, että kantaja ei kiistä, että komission toukokuussa 1993 saamassa tuen ensimmäisen osan maksua koskeneessa pyynnössä ei ollut mitään mainintaa Pondal-alukselle 13.1.1993 sattuneesta haaksirikosta.

55 Mitä tulee kantajan väitteeseen, jonka mukaan se sai täsmälliset tiedot Pondal-aluksen haaksirikosta vasta edellisessä kohdassa tarkoitetun, Espanjan viranomaisille osoitetun pyynnön lähettämisen jälkeen, on todettava, että vaikka kantajan väitteiden mukaisesti myönnettäisiinkin, että kantaja sai täsmälliset tiedot haaksirikosta vasta 4.2.1993 ja että se oli lähettänyt tuota pyyntöä koskevat asiakirjat Espanjan viranomaisille joulukuussa 1992 ja tammikuussa 1993, komissio ei kuitenkaan ollut vielä 4.2.1993 mennessä maksanut tuen ensimmäistä osaa. Oikeudenkäyntiasiakirjoista ilmenee, että toimivaltaiset viranomaiset toimittivat asetuksen N:o 1956/91 5 artiklan mukaan tuen ensimmäisen osan maksamisen kannalta välttämättömän todistuksen Pondal-aluksen lopullisesta poistamisesta yhteisön rekisteristä 25.3.1993 ja että Espanjan viranomaiset suorittivat tilintarkastuksen ja tukikelpoisuuden selvittämisen, jotka asetuksen N:o 1956/91 liitteessä II olevan B osan mukaan on suoritettava ennen maksupyynnön esittämistä, 30.4.1993 ja 5.3.1993, vaikka kyseiset viranomaiset osoittivat vasta 10.5.1993 komissiolle maksupyynnön, jonka tämä hyväksyi 24.6.1993. Ennen kuin komissio hyväksyi tuon pyynnön, kantajalla oli näin ollen mahdollisuus ja velvollisuus tiedonanto- ja lojaalisuusvelvollisuutensa nojalla ilmoittaa Pondal-alukselle sattuneesta haaksirikosta, koska tämä tapahtuma koski tuen myöntämisen kannalta olennaista seikkaa.

56 Vaikka, kuten kantaja väittää, tuen ensimmäisen osan maksaminen ei asetuksen N:o 1956/91 5 artiklan mukaan edellytä kertomuksen esittämistä yhteisyrityksen alusten toiminnasta ja vaikka yhteisyritykseen kuuluvat kaksi muuta alusta saattoivat varmistaa yhteisyrityksen toimimisen sillä aikaa, kun kantaja pyrki korvaamaan Pondal-aluksen, ei voida kiistää, että Pondal-aluksen tuhoutuminen ennen asiaa koskevissa säännöksissä säädetyn kolmivuotisen toimintakauden alkua aiheutti huomattavan muutoksen niihin seikkoihin, joiden perusteella myöntämispäätös oli tehty, ja että kantajan tuli oma-aloitteisesti ja mahdollisimman pian ilmoittaa siitä Espanjan viranomaisille. Tästä huolimatta kantaja mainitsee Pondal-alukselle jo 16 kuukautta aiemmin tapahtuneen haaksirikon vasta 20.5.1994 toimivaltaisille viranomaisille osoittamassaan ensimmäisessä toimintakertomuksessa.

57 Kantaja ei voi perustella sitä, että Pondal-aluksen haaksirikosta ei ollut mainintaa tuen ensimmäisen osan maksua koskeneessa pyynnössä, sillä seikalla, että Pondal-alus poistettiin Angolan rekisteristä vasta 20.7.1993. Jo 13.1.1993 tapahtunut haaksirikko, eikä 20.7.1993 tapahtunut Angolan rekisteristä poistaminen, aiheutti sen, että Pondal-aluksesta tuli käyttökelvoton toteuttamaan hankkeelle määrättyä tavoitetta, joka oli Angolan kalastusalueen kalavarojen hyödyntäminen ensisijaisesti yhteisön markkinoille suuntautuvia toimituksia varten. Kantajalla oli tiedonanto- ja lojaalisuusvelvollisuus komissioon nähden ja sen saatua tiedon haaksirikon tapahtumisesta, sen olisi tullut ilmoittaa viipymättä tästä seikasta, joka koski hankkeen kannalta olennaista tekijää, eikä odottaa haaksirikkoutuneen aluksen poistamista Angolan rekisteristä.

58 Tämän jälkeen on huomattava, että kuten riidanalaisen päätöksen yhdeksännessä perustelukappaleessa todetaan, kantaja ilmoitti ensimmäisessä toimintakertomuksessa, joka koski yhteisyrityksen toimintaa aikana 20.4.1993—20.4.1994, Pondal-aluksen haaksirikon tapahtuma-ajaksi 20.7.1993. Samassa kertomuksessa on seuraavanlainen kohta: "Pitkän aikavälin suunnitelmiamme on jouduttu muuttamaan Pondalille 20.7.1993 sattuneen haaksirikon vuoksi." Kuten komissio toteaa riidanalaisessa päätöksessä, kantaja on siis antanut ensimmäisessä toimintakertomuksessa virheellisiä tietoja Pondal-aluksen haaksirikon tapahtuma-ajasta, pitämällä tapahtumahetkenä aluksen poistamista Angolan rekisteristä.

59 Puolustautuakseen tätä väitettä vastaan, kantaja väittää, että Pondal-aluksen haaksirikkoa koskevien tietojen kannalta ajankohdat 13.1.1993, jolloin alus konkreettisesti tuhoutui, ja 20.7.1993, jolloin alus poistettiin lopullisesti Angolan rekisteristä, ovat vastaavanlaisessa asemassa.

60 Tätä perustelua ei kuitenkaan voida hyväksyä. Mainitsemalla ensimmäisessä toimintakertomuksessa, että Pondal-aluksen haaksirikko tapahtui 20.7.1993, kantaja on itse asiassa pitänyt yllä käsitystä, että Pondal-alus oli jatkanut kalastustoimintaansa yhteisyrityksen lukuun 20.4.1993 ja 20.7.1993 välisen

ajan. Kuten komissio aiheellisesti huomauttaa, on vielä lisättävä, että ensimmäisen toimintakertomuksen liitteenä olevissa kalastustoimintaa ja saatuja saaliita koskevissa yhteenvetotaulukoissa on mainintoja Pondal-aluksen väitetyistä saaliista Angolan kalastusalueella edellä mainittuna aikana. Vastoin kantajan istunnossa esittämiä väitteitä, mikään seikka ei tue sitä, että noissa taulukoissa olevat maininnat vastaisivat tietoja, jotka kantaja on saanut tulliviranomaisilta kertomuksen kattamana aikana mutta jotka vastaisivat yhteisyrityksen lukuun ennen tuota ajanjaksoa saatuja saaliita. Ensimmäiseen toimintakertomukseen sisältyneiden eri tietojen ja sen liitteenä olleiden taulukoiden perusteella — nämä tiedot vahvistettiin lisäksi toisessa toimintakertomuksessa (ks. edellä 19 kohta) — komissio luuli, kuten sen 26.7.1999 päivätyssä kantajalle ja Espanjan viranomaisille osoitetussa kirjeessä todetaan, että Pondal-alus oli harjoittanut toimintaansa Angolan vesillä kolmen kuukauden ajan, jonka perusteella komissio päätyi kirjeessään ainoastaan ilmoittamaan, että se aikoo vähentää tuota alusta koskevaa tukea pro rata temporis, vaikka alus ei ollut harjoittanut lainkaan kyseistä toimintaa. On siis todettava, että kantaja on tuon aluksen osalta antanut virheellisiä tietoja, jotka ovat johtaneet komissiota harhaan. Näin toimimalla kantaja on rikkonut hänelle kuuluvaa tiedonanto- ja lojaalisuusvelvollisuutta (ks. edellä 52 ja 53 kohta).

61 Näissä olosuhteissa on katsottava, että komissio on ollut oikeassa todetessaan riidanalaisessa päätöksessä Pondal-aluksen haaksirikkoon liittyvän väärinkäytöksiä.

62 Kanneperusteen ensimmäinen osa tulee näin ollen hylätä.

Kanneperusteen toinen osa

63 Kanneperusteen toisessa osassa kantaja väittää, että tuen vähentämiselle ei ole laillista perustetta, sikäli kuin sitä perustellaan haaksirikkoutuneen aluksen jät-

tämisellä korvaamatta toisella aluksella. Toisin kuin tällä hetkellä voimassa olevassa kalatalousalan rakenteellisia toimia koskevista yksityiskohtaisista säännöistä ja edellytyksistä 17 päivänä joulukuuta 1999 annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2792/1999 (EYVL L 337, s. 10) riidanalaisten tosiseikkojen tapahtumahetkellä sovelletussa lainsäädännössä ei säädetty velvollisuudesta tällaiseen korvaamiseen.

64 On kuitenkin todettava, että komissio ei riidanalaisessa päätöksessä moiti Pondal-aluksen jättämistä korvaamatta. Kuten edellä 51 kohdassa on mainittu, komission havaitsemat väärinkäytökset koskevat Pondal-aluksen osalta sitä, että kantaja ei ole täyttänyt velvollisuuttaan antaa oikeita tietoja.

65 Kanneperusteen toinen osa tulee näin ollen hylätä.

66 Edellä esitetyillä perusteilla kanneperuste, joka perustuu tosiseikkojen virheelliseen arviointiin ja asetuksen N:o 4028/86 virheelliseen tulkintaan, tulee hylätä kokonaisuudessaan.

Vanhentumiseen perustuva kanneperuste

67 Tällä kanneperusteella kantaja väittää, että riidanalainen päätös on kumottava, koska sen tekohetkellä tuen vähentämisen perustana olleet tosiseikat olivat vanhentuneet.

68 Kantaja väittää, että vanhentumista koskevaa periaatetta, joka on yleinen rikosoikeudellinen oikeusperiaate kansallisissa tuomioistuimissa, on sovellettava myös hallintoasioissa. Lisäksi oikeuskäytännön mukaan komissiolla ei ole vapaata oikeutta asettaa vanhentumisaikoja, vaan yhteisön lainsäätäjä on asiassa toimivaltainen (ks. vastaavasti asia 7/72, Boehringer v. komissio, tuomio 14.12.1972, Kok. 1972, s. 1281, Kok. Ep. II, s. 59 ja asia C-10/88, Italia v. komissio, tuomio 27.3.1990, Kok. 1990, s. I-1229, julkaistu lyhennelmänä). Nyt esillä olevaan tapaukseen sovellettavassa erityislainsäädännössä (asetukset N:o 4028/86 ja N:o 1956/91) ja yleisessä lainsäädännössä (asetus N:o 2988/95) oli erilaisia vanhentumisaikaa koskevia säännöksiä.

69 Ensinnäkin kantajan mukaan asetuksen N:o 4028/86 44 artiklan 1 kohdan ensimmäisestä virkkeestä (ks. edellä 4 kohta) seuraa, että komissiolla on mahdollisuus periä takaisin perusteettomasti maksetut summat ainoastaan yhteisön osallistumisen aikana, joka päättyy, kun yhteisyritys esittää kolmannen toimintakertomuksen. Tosiseikkojen on katsottava olevan vanhentuneita sen jälkeen, kun kertomus on tutkittu, mihin varattu aika on kaksi kuukautta, kuten ilmoitetun valtiontukitoimenpiteen tutkimisessakin (ks. asia 120/73, Lorenz, tuomio 11.12.1973, Kok. 1973, s. 1471, Kok. Ep. II, s. 177). Nyt käsiteltävänä olevassa tapauksessa kolmas toimintakertomus esitettiin 3.7.1997, eli riidanalaiset tosiseikat vanhentuivat 3.9.1997.

70 Toiseksi kantajan mukaan asetuksen N:o 1956/91 7 artiklasta (ks. edellä 8 kohta) käy ilmi, että komissio ei voi enää pyytää tietoja kansallisilta viranomaisilta eikä näin ollen vähentää tai poistaa tukea sen jälkeen, kun kolme vuotta on kulunut tuen viimeisen osan maksusta. Tästä seuraa nyt esillä olevassa asiassa, että tosiseikat ovat tuon artiklan nojalla vanhentuneet 20.6.1997.

71 Kolmanneksi kantaja väittää, että asetuksen N:o 2988/95 3 artiklassa (ks. edellä 10 kohta) säädetään seuraamusmenettelyn vanhentumisajaksi neljä vuotta väärinkäytöksen tapahtumisesta. Sovellettuna tähän tapaukseen tuosta säännöksestä

seuraa, että komission Pondal-aluksen haaksirikkoon liittyvien väitettyjen väärinkäytösten vuoksi 26.7.1999 käynnistämä seuraamusmenettely oli vanhentunut, koska tuohon päivään mennessä 13.1.1993 sattuneesta haaksirikosta oli kulunut yli neljä vuotta. Riidanalainen päätös on lisäksi tehty yli kahdeksan vuotta haaksirikon sattumisen jälkeen. Sekä ensimmäisessä että toisessa toimintakertomuksessa mainittiin haaksirikosta siten, että kantajan väitettyä, tuohon alukseen liittyvää väärinkäytöstä ei voitu pitää edellä mainitussa asetuksessa tarkoitettuna jatkuvana väärinkäytöksenä.

72 Yhteisyrityksen kahden muun aluksen osalta kantaja kiistää, että alusten toiminnan keskeytymiseen vuosina 1995 ja 1996 tai niiden siirtämiseen toiseen maahan ilman komission ennakollista hyväksyntää liittyisi väärinkäytöksiä. Kantajan mukaan komissio hyväksyy käytännössä toimintamaan vaihtumisen, mikäli hankkeen rakenteellinen tavoite ei muutu. Lisäksi kantaja oli pyrkinyt takaamaan kyseisten alusten tuottavuuden siirtämällä ne Angolan vesien ulkopuolelle ja luovuttamalla ne yhteisön tukea saavalle yhteisyritykselle. Joka tapauksessa komission 26.7.1999 käynnistämä seuraamusmenettely oli vanhentunut myös asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan nojalla, koska tuohon päivään mennessä oli kulunut yli neljä vuotta alusten poistamisesta Angolan rekisteristä, mikä tapahtui maaliskuussa 1995.

73 Kantaja kiistää, että Espanjan viranomaisten 26.2.1998 päivättyä kirjettä voidaan pitää vanhentumisen keskeyttävänä toimena. Se väittää, että Espanjan hallintoviranomaisia ei voida pitää toimivaltaisena viranomaisena asetuksen N:o 2988/95 3 artiklassa tarkoitetussa merkityksessä, koska näiden viranomaisten ainoana velvollisuutena on toimia yhteistyössä komission kanssa, joka puolestaan on ainoa toimivaltainen viranomainen päättämään tuen maksamisen keskeyttämisestä tai sen vähentämisestä tai poistamisesta. Missään tapauksessa edellä mainittu kirje ei liity komission tekemään pyyntöön, vaan on vastaus yhteisöjen tilintarkastustuomioistuimen esittämään tiedonsaantipyyntöön sen valmistellessa kertomustaan N:o 18/98 kalastusalan yhteisyritysten perustamista edistävistä yhteisön toimenpiteistä (EYVL 1998, C 393, s. 1; jäljempänä tilintarkastustuomioistuimen kertomus).

74 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että jotta se voi täyttää tehtävänsä oikeusvarmuuden turvaamisessa, yhteisön lainsäätäjän on periaatteessa vahvistettava vanhentumisaika etukäteen, (ks. esim. asia 41/69, ACF Chemiefarma v. komissio, tuomio 15.7.1970, Kok. 1970, s. 661, Kok. Ep. I, s. 455, 19 ja 20 kohta; asia 48/69, ICI v. komissio, tuomio 14.7.1972, Kok. 1972, s. 619, Kok. Ep. II, s. 25, 47 ja 48 kohta; asia T-26/89, De Compte v. parlamentti, tuomio 17.10.1991, Kok. 1991, s. II-781, 68 kohta ja yhdistetyt asiat T-126/96 ja T-127/96, BMF ja EFIM v. komissio, tuomio 15.9.1998, Kok. 1998, s. II-3437, 67 kohta). Vanhentumisajan pituuden ja sitä koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen vahvistaminen kuuluvat yhteisön lainsäätäjän toimivallan piiriin (em. asia ACF Chemiefarma v. komissio, tuomion 20 kohta). Lisäksi vanhentumiskysymyksen yhteydessä ei ole mahdollista soveltaa millään tavoin analogisesti kyseiseen tapaukseen nähden ulkopuolista lainsäädäntöä (em. asia BMF ja EFIM v. komissio, tuomion 68 kohta).

75 Tässä tapauksessa on ensinnäkin tarkistettava, sisältyykö kantajan viittaamiin säännöksiin mainintaa vanhentumisajasta ja sovelletaanko säännöksiä nyt käsiteltävään tapaukseen.

76 Asetuksen N:o 4028/86 44 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä asetetaan kansallisille viranomaisille velvollisuus toimia yhteistyössä komission kanssa velvoittamalla kyseiset viranomaiset yhteisön osallistumisen ajan toimittamaan komissiolle sen pyynnöstä kaikki todisteet ja asiakirjat, joiden perusteella voidaan todeta, että hankkeelle asetetut edellytykset täyttyvät. Säännös ei koske komission toimenpiteiden, jotka liittyvät tuen maksamisen keskeyttämiseen tai sen vähentämiseen tai poistamiseen, vanhentumisaikaa.

77 Asetuksen N:o 2956/91 7 artiklassa säädetään jäsenvaltioille velvollisuus huolehtia siitä, että kaikki todisteena olevat asiakirjat tai niiden oikeaksi todistetut jäljennökset, joiden perusteella tuki on myönnetty, sekä hakijoita koskevat täydelliset asiakirjat ovat komission käytettävissä kolmen vuoden ajan tuen viimeisen osan maksun jälkeen. Tuossa artiklassa ei säädetä komission toimenpiteiden, jotka liittyvät tuen maksamisen keskeyttämiseen tai sen vähentämiseen tai poistamiseen, vanhentumisajasta.

78 Asetuksen N:o 1988/95 3 artiklan osalta on todettava, että artiklan 1 kohdassa säädetään seuraamusmenettelyn vanhentumisajaksi "neljä vuotta — — väärinkäytöksestä". Väärinkäytöksen käsitteellä, joka määritellään 1 artiklan 2 kohdassa, tarkoitetaan kyseistä asetusta sovellettaessa "jokaista yhteisön oikeuden säännöksen tai määräyksen rikkomista, joka johtuu taloudellisen toimijan teosta tai laiminlyönnistä ja jonka tuloksena on tai voisi olla vahinko yhteisöjen yleiselle talousarviolle tai yhteisöjen hoidossa oleville talousarvioille, joko suoraan yhteisöjen puolesta kannettujen omien varojen vähenemisen tai lakkaamisen taikka perusteettoman menon takia" (ks. edellä 10 kohta).

79 Koska toisin ei ole mainittu, on syytä katsoa, että väärinkäytöksen käsite, joka on asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdassa määritelty viittaamalla saman asetuksen 1 artiklassa tuolle käsitteelle annettuun laajaan merkitykseen, kattaa yhtälailla tahalliset tai huolimattomuudesta johtuvat väärinkäytökset, joista molemmista voi asetuksen 5 artiklan mukaan seurata hallinnollisia seuraamuksia, kuin väärinkäytökset, jotka oikeuttavat ainoastaan asetuksen 4 artiklassa tarkoitettuihin hallinnollisiin toimenpiteisiin ryhtymisen. Tämän seurauksena, ilman, että on tarpeen ottaa kantaa siihen, onko nyt esillä olevassa tapauksessa päätettyä tuen vähentämistä pidettävä, kuten komissio väittää, edellä mainitun asetuksen 4 artiklassa tarkoitettuna hallinnollisena toimenpiteenä vai, kuten kantaja väittää, asetuksen 5 artiklassa tarkoitettuna hallinnollisena seuraamuksena, on katsottava, että tässä tapauksessa kyseessä oleviin väärinkäytöksiin sovelletaan asetuksen 3 artiklaa.

80 Näissä olosuhteissa on tutkittava, onko kantajan väite tosiseikkojen vanhentumisesta asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdan nojalla perusteltu.

81 Ensinnäkin, koska kyseessä ovat tosiseikat liittyvät Pondal-aluksen haaksirikkoon, on muistettava, että riidanalaisessa päätöksessä aiheellisesti todettu väärinkäytös muodostuu siitä, että kantaja on ensinnäkin salannut haaksirikon tapahtumisen ja toiseksi ilmoittanut sen osalta virheellisen ajankohdan. Toi-

mintojen, joista kantajaa moititaan Pondal-aluksen haaksirikkoon liittyen, on katsottava muodostavan asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetun jatkuvan väärinkäytöksen, sillä noiden toimintojen lopputulos on ollut sama, eli kantajalla olleen tiedonanto- ja lojaalisuusvelvoitteen rikkominen tuon haaksirikon osalta. Tuon saman säännöksen mukaisesti on siis katsottava, että Pondal-alukseen liittyvien väärinkäytösten osalta vanhentumisaika on alkanut kulua "siitä päivästä, jona väärinkäyttö on päättynyt".

82 Vaikka kantaja on ilmoittanut Pondal-aluksen haaksirikosta yhteisyrityksen ensimmäisessä Espanjan viranomaisille 20.5.1994 osoitetussa toimintakertomuksessa, se on, kuten se istunnossa myönsi, ilmoittanut vasta 5.10.1999 päivätyssä kirjelmässään, joka sisälsi kantajan huomautukset komission 26.7.1999 päivätystä kirjeestä, ensimmäistä kertaa komissiolle haaksirikon täsmällisen tapahtuma-ajan, eli 13.1.1993 eikä 20.7.1993, kuten kantaja tuohon saakka oli ilmoittanut. Näissä olosuhteissa on katsottava, että väärinkäytös, joka liittyi kantajalla olleen tiedonanto- ja lojaalisuusvelvollisuuden rikkomiseen Pondal-aluksen haaksirikon osalta, päättyi 5.10.1999. Kantaja ei näissä olosuhteissa voi väittää, että riidanalaisessa päätöksessä todetut, Pondal-alukseen liittyvät tosiseikat ovat vanhentuneita.

83 Toiseksi, Periloja ja Sonia Rosal -alusten osalta riidanalaisen päätöksen viidennestä perustelukappaleesta ilmenee, että komission väittämä väärinkäytös perustuu siihen, että kyseiset kaksi alusta on poistettu Angolan rekisteristä maaliskuussa 1995, että ne eivät enää ole harjoittaneet toimintaa Angolan vesillä vuosina 1995 ja 1996 ja että ne on määrittämättömänä ajankohtana siirretty Kamerunin vesille ilman komission ennakollista hyväksyntää.

84 Nyt käsiteltävällä kanneperusteellaan kantaja väittää asetuksen N:o 2988/95 3 artiklaa koskevissa perusteluissaan, että komissio hyväksyy käytännössä kolmannen maan vaihtumisen, mikäli hankkeen rakenteellinen tavoite ei muutu.

Lisäksi kantaja oli pyrkinyt takaamaan kyseisten alusten tuottavuuden siirtämällä ne Angolan vesien ulkopuolelle ja luovuttamalle ne yhteisyritykselle, jonka komissio tunsi, sillä myös tuo yhteisyritys sai yhteisön tukea (ks. edellä 72 kohta).

85 Näillä perusteluilla ei voida kuitenkaan saattaa kyseenalaiseksi sitä, että väärinkäytöksen toteaminen komission toimesta oli perusteltua. On muistettava, että asetuksen N:o 4028/86 21 a artiklassa, jossa määritellään asetuksessa tarkoitettu yhteisyritys, säädetään, että yhteisyrityksen tarkoituksena on ensisijaisesti yhteisön markkinoille suuntautuvien toimitusten näkökulmasta hyödyntää yhteisyrityksen perustamisessa tarkoitetun kolmannen maan suvereniteettiin ja/tai lainkäyttövaltaan kuuluvien vesien kalavaroja ja mahdollisesti lisätä näiden kalavarojen arvoa.

86 Edellisessä kohdassa esitettyjen seikkojen vuoksi on kiistatonta, että se, että yhteisyrityksen perustamiseen kuuluvat alukset hyödyntävät sen kolmannen maan kalastusaluetta, josta hankkeen yhteisöstä olevan laivanvarustajan yhtiökumppani on lähtöisin, on olennainen osa hankkeen toteuttamista. Kuten komissio kirjelmissään perustellusti korostaa, se, että velvollisuutta noudattaa määrättyä kalastusaluetta noudatetaan, on välttämätön edellytys yhteisön ja kolmansien rantavaltioiden välisten kansainvälisten suhteiden hyvälle hallinnolle ja vakaudelle kalastuspolitiikassa, ja tätä tavoitetta korostetaan sekä asetuksen N:o 4028/86 muuttaneen asetuksen N:o 3944/90 13. perustelukappaleessa että asetuksen N:o 1956/91 kolmannessa perustelukappaleessa.

87 Tästä syystä asetuksessa N:o 1956/91 edellytetään, että komissiolle toimitetaan täsmällisiä tietoja hankkeeseen kuuluvien alusten toiminta-alueista tuen myöntämisajankohtana, myönnetyn tuen ensimmäistä osaa ja loppuosaa koskevien maksupyyntöjen yhteydessä ja yhteisyrityksen toimintakertomuksissa (kyseisen asetuksen liitteet I-IV). Tästä syystä myös asetuksen N:o 1956/91 liitteessä I

olevassa B osassa komissio kiinnittää yhteisön taloudellisen tuen hakijoiden huomiota erityisesti siihen, että tällaisen tuen myöntäminen edellyttää muun muassa sitä, että yhteisyrityksen tarkoituksena on hyödyntää kyseisen kolmannen maan vesien kalavaroja ja mahdollisesti lisätä näiden kalavarojen arvoa (ks. edellä 9 kohta).

88 Tässä tapauksessa kantaja ei kiistä komission riidanalaisen päätöksen viidennessä perustelukappaleessa esittämien väitteiden paikkansapitävyyttä (ks. edellä 83 kohta), joissa todetaan, että vastoin myöntämispäätöksessä, luettuna yhdessä asiaan sovellettavan lainsäädännön kanssa, asetettuja vaatimuksia, Periloja ja Sonia Rosal -alukset eivät ole hyödyntäneet Angolan vesiä kolmen vuoden ajan.

89 Näissä olosuhteissa on todettava, että riidanalaisessa päätöksessä on perustellusti todettu Periloja ja Sonia Rosal -aluksiin liittyvän väärinkäytöksiä.

90 Tässä vaiheessa on selvitettävä, olivatko Periloja ja Sonia Rosal -aluksiin liittyvien väärinkäytösten perustana olleet tosiseikat vanhentuneita silloin, kun komissio ryhtyi seuraamusmenettelyyn, kuten kantaja väittää.

91 Periloja ja Sonia Rosal -aluksiin liittyvien moitteenalaisten tosiseikkojen on katsottava muodostavan jatketun väärinkäytöksen asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetulla tavalla, koska väärinkäytös jatkui aina 20.5.1996 asti, joka yhteisyrityksen kolmannen toimintakertomuksen mukaan vastasi yrityksen pakollisen kolmivuotisen toimintakauden loppua ja jolloin väärinkäytös muodostui lopullisesti sellaiseksi, kuin riidanalaisessa päätöksessä väitetään, eli kyseiset kaksi alusta eivät harjoittaneet toimintaa Angolan vesillä 15:nä niistä 36 kuukaudesta, jotka muodostivat edellä mainitun kolmivuotiskauden. Näissä olosuhteissa neljän vuoden vanhentumisajan on katsottava asetuksen N:o 2988/95 edellä mainitun säännöksen nojalla alkaneen kulua "siitä päivästä, jona väärinkäyttö on päättynyt", eli tuossa tapauksessa 20.5.1996 lähtien.

92 Asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan nojalla vanhentuminen keskeytyy, kun toimivaltainen viranomainen antaa asianomaiselle henkilölle tiedoksi tutkimuksen tai menettelyn vireilletulon, joka liittyy väärinkäytökseen.

93 Tässä tapauksessa komissio osoitti kantajalle 26.7.1999 kirjeen, jossa ilmoitettiin vähentämismenettelyn aloittamisesta muun maussa Periloja ja Sonia Rosal -alusten toimintaan liittyvien väärinkäytösten vuoksi. Asetuksen N:o 4028/86 44 artiklan 1 kohdasta (ks. edellä 4 kohta) ilmenee, että komissio oli edellisessä kohdassa mainitussa säännöksessä tarkoitettu toimivaltainen viranomainen vähentämään tuon asetuksen perusteella myönnettyä tukea. Lisäksi on katsottava, kuten kantaja itse mainitsee (ks. edellä 71 ja 72 kohta), että 26.7.1999 päivätyssä kirjeessä tarkoitettiin edellä mainittuja väärinkäytöksiä koskevia seuraamusmenettelyjä. Näin ollen tuota kirjettä tulee pitää asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitettuna vanhentumisen keskeyttävänä toimena.

94 Tämän seurauksena, vaikka asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan sanamuodon mukaisen tarkastelun perusteella katsottaisiinkin, että kyseisessä säännöksessä määrätty neljän vuoden vanhentumisaika alkaa kulua jatkettujen väärinkäytösten osalta siitä päivästä, jona väärinkäyttö on päättynyt, huolimatta siitä, että toimivaltainen viranomainen on, kuten tässä tapauksessa, saanut tiedon kyseisestä väärinkäytöksestä vasta myöhemmin, on todettava, että ennen 20.5.1996 alkaneen neljän vuoden määräajan päättymistä tapahtunut 26.7.1999 päivätyn kirjeen lähettäminen on keskeyttänyt vanhentumisajan ja sen vaikutuksesta 26.7.1999 lähtien on alkanut kulua uusi neljän vuoden määräaika. Tästä seuraa, että kun riidanalainen päätös tehtiin, Periloja ja Sonia Rosal -aluksiin liittyneiden väärinkäytösten perustana olleet tosiseikat eivät olleet vanhentuneita.

95 Edellä esitetyillä perusteilla vanhentumiseen perustuva kanneperuste on hylättävä.

Huolellisuusperiaatteen ja hyvän hallinnon periaatteen loukkaamiseen perustuva kanneperuste

96 Tässä kanneperusteessaan kantaja väittää, että riidanalainen päätös on kumottava sillä perusteella, että päätöksellä rikotaan velvollisuutta toimia kohtuullisessa ajassa, joka perustuu yleiseen velvollisuuteen toimia huolellisesti ja noudattaa hyvän hallinnon periaatetta. Komissio on pysytellyt passiivisena pitkän aikaa, vaikka sillä oli käytettävissään kaikki tarvittavat tiedot. Riidanalaisen päätöksen tekemisellä loukataan näissä olosuhteissa perustellun luottamuksen ja oikeusvarmuuden suojelua koskevia periaatteita.

97 Kantaja väittää, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisön oikeudessa tunnetaan oikeusvarmuuden ja hyvän hallinnon asettamille vaatimuksille perustuva yleinen oikeusperiaate, jonka nojalla hallintoviranomaisilla on velvollisuus käyttää toimivaltuuksiaan rajallisen ajan kuluessa, jotta hallintosubjektien hallintoviranomaista kohtaan tuntemaa perusteltua luottamusta voidaan suojella (asia 45/69, Boehringer v. komissio, tuomio 15.7.1970, Kok. 1970, s. 769, 6 kohta; asia 14/81, Alpha Steel v. komissio, tuomio 3.3.1982, Kok. 1982, s. 749; asia 15/85, Consorzio Cooperative d'Abruzzo v. komissio, tuomio 26.2.1987, Kok. 1987, s. 1005, Kok. Ep. IX, s. 29 sekä tuota asiaa koskeva julkisasiamies Mischon ratkaisuehdotus, Kok. 1987, s. 1014; asia 223/85, RSV v. komissio, tuomio 24.11.1987, Kok. 1987, s. 4617; yhdistetyt asiat T-551/93, T-231/94—T-234/94, Industrias Pesqueras Campos ym. v. komissio, tuomio 24.4.1996, Kok. 1996, s. II-247). Komissio ei noudata vaadittua huolellisuutta ja rikkoo oikeusvarmuuden ja hyvän hallinnon asettamia vaatimuksia, kun se vaatii tuen palauttamista kohtuuttoman pitkän ajanjakson kuluttua.

98 Tässä tapauksessa komissio on päättänyt ryhtyä toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena oli periä takaisin osa tuesta, tilintarkastustuomioistuimen julkaistua kertomuksensa, jossa moitittiin sekä hankkeen hallinnointia että komission passiivisuutta asiassa. Espanjan viranomaisten tilintarkastustuomioistuimelle tuon raportin laatimista varten toimittamat asiakirjat oli kuitenkin toimitettu komissiolle jo tätä ennen.

99 Kantaja väittää, että komissio ei ole toiminut kohtuullisessa ajassa ryhtyessään seuraamusmenettelyyn vasta viisi vuotta tuen loppuosan maksun jälkeen. Komissio ei voi puolustuksekseen vedota kantajan tai Espanjan viranomaisten asenteeseen. Kantaja on nimittäin jatkuvasti toiminut yhteistyössä ilmoittamalla oma-aloitteisesti riidanalaisten tosiseikkojen tapahtumisesta ja lähettämällä kansallisten viranomaisten pyytämät asiakirjat, kun taas komissio ei ole tehnyt mitään aloitteita tai pyytänyt keneltäkään mitään lisätietoja.

100 Pondal-aluksen osalta kantaja on ilmoittanut sille tapahtuneesta haaksirikosta ensimmäisessä toimintakertomuksessa ja maininnut toisessa ja kolmannessa toimintakertomuksessa ongelmista, joita on ilmennyt korvattaessa alusta toisella aluksella. Nämä tiedot on maaliskuussa 1998 ilmoitettu uudelleen Espanjan viranomaisille näiden pyynnöstä. Komissio ei voi puolustautua sillä seikalla, että sille on kyseisen haaksirikon tapahtumahetken osalta ilmoitettu kaksi eri ajankohtaa, koska komissio on ollut tietoinen haaksirikosta 20.5.1994 lähtien, jolloin ensimmäinen toimintakertomus esitettiin. Vaikka komissio oli tietoinen haaksirikosta tuosta ajankohdasta lähtien, se maksoi koko tuen määrän eikä ryhtynyt haaksirikon suhteen mihinkään toimenpiteisiin tai pyytänyt siitä mitään lisätietoja yli viiteen vuoteen.

101 Kantajan mukaan tosiseikat, jotka koskivat kahden muun aluksen siirtoa Angolan vesien ulkopuolelle ja yhteisyrityksen purkamista, esitettiin kolmannessa toimintakertomuksessa sekä kantajan oma-aloitteisesti Espanjan viranomaisille osoittamassa kirjeessä, jolla pyrittiin saamaan hyväksyntä kolmannen maan vaihtamiseen. Espanjan viranomaiset ovat välittäneet kantajan pyynnön komissiolle, mutta se ei ole koskaan ottanut asiaan kantaa.

102 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että kohtuullisen ajan noudattaminen on yhteisön oikeuden yleinen oikeusperiaate, jota komission on menettelyssään noudatettava (ks. yhdistetyt asiat T-213/95 ja T-18/96, SCK ja FNK v. komissio, tuomio 22.10.1997, Kok. 1997, s. II-1739, 56 kohta).

103 Nyt käsiteltävässä tapauksessa on todettava, että asialle on ominaista pitkät ajanjaksot, joiden kuluessa komissio pysytteli passiivisena. Komission ei ole osoitettu ryhtyneen mihinkään toimiin Espanjan viranomaisten tai kantajan suhteen yhdeksän kuukauden aikana, eli alkaen syyskuusta 1997 — jolloin komissio sai kolmannen toimintakertomuksen, jossa mainittiin, että viimeiset Angolasta peräisin olevat erät kalaa oli saatu maaliskuussa 1995 ja että ottaen huomioon edellä mainitun yhtiömiehen toiminnasta johtuvat vaikeudet, yhteisöstä olevat yhtiömiehet olivat päättäneet myydä osuutensa yhteisyrityksestä angolalaiselle yhtiömiehelle ja ostaa hankkeeseen liittyvät alukset sekä että alukset oli niiden hankinnan jälkeen siirretty Nigerialaiseen satamaan, jossa niitä oli korjattu vuoteen 1996 saakka — aina 26.6.1998 asti, jolloin on päivätty komission kirje, jolla se tuohon toimintakertomukseen sisältyneiden tietojen perusteella pyytää Espanjan viranomaisilta täsmennyksiä hankkeen toteutuksesta.

104 Tämän jälkeen kului yli vuosi eikä komissio ryhtynyt mihinkään toimiin, eli alkaen 2.7.1998 — jolloin komissio sai Espanjan viranomaisilta kantajan 6.3.1998 päivätyn kirjeen, jossa hankkeen tilaa selvitettiin ja jossa ilmoitettiin, että yhteisyrityksen alukset olivat poistuneet Angolan vesiltä vuoden 1995 ensimmäisen vuosineljänneksen aikana, ja jonka mukana oli asiakirjoja, joista ilmeni, että yhteisöstä olevat laivanvarustajat olivat luovuttaneet osuutensa yhteisyrityksestä angolalaiselle yhtiömiehelle 3.2.1995 — aina 26.7.1999 asti, jolloin komissio ilmoitti Espanjan viranomaisille ja kantajalle, että se oli päättänyt ryhtyä tuen vähentämismenettelyyn.

105 Kohtuullisen ajan noudattamista koskevan periaatteen loukkaaminen — jos se voidaan näyttää toteen — ei kuitenkaan oikeuta automaattisesti kumoamaan riidanalaista päätöstä (yhdistetyt asiat T-305/94, T-306/94, T-307/94, T-313/94—T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ja T-335/94, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomio 20.4.1999, Kok. 1999, s. II-931, 122 kohta ja asia T-197/00, Onidi v. komissio, tuomio 30.5.2002, Kok. H. 2002, s. I-A-69 ja II-325, 96 kohta).

106 Kantaja väittää, että riidanalaisen päätöksen tekemisellä sen jälkeen, kun komissio oli kauan aikaa pysytellyt passiivisena asian suhteen, loukattiin kantajan perusteltua luottamusta.

107 On kuitenkin muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, ettei yritys voi vedota luottamuksensuojan periaatteeseen, jos se on selvästi rikkonut voimassa olevaa oikeutta (asia 67/84, Sideradria v. komissio, tuomio 12.12.1985, Kok. 1985, s. 3983, 21 kohta; edellä 97 kohdassa mainittu asia Industrias Pesqueras Campos ym. v. komissio, tuomion 76 kohta ja asia T-126/97, Sonasa v. komissio, tuomio 29.9.1999, Kok. 1999, s. II-2793, 34 kohta). Niinpä, mikäli tuen saaja ei noudata niitä olennaisia ehtoja, jotka tuen myöntämiselle on asetettu, kyseinen tuensaaja ei voi vedota luottamuksensuojan periaatteeseen estääkseen komissiota vähentämästä sille myönnettyä tukea (ks. vastaavasti asia T-142/97, Branco v. komissio, tuomio 15.9.1998, Kok. 1998, s. II-3567, 97 kohta ja 105—107 kohta).

108 Tässä tapauksessa on osoitettu, että kantaja on salannut komissiolta sekä Pondal-aluksen haaksirikon tapahtumisen että tämän jälkeen haaksirikon tarkan tapahtuma-ajan, vaikka tukea hakevalla ja tuensaajalla oleva tiedonanto- ja lojaalisuusvelvollisuus on osa kalastusalalle luotua tukijärjestelmää ja olennainen sen hyvän toiminnan kannalta. Toisaalta kantaja ei ole noudattanut tuen myöntämisen olennaista ehtoa, joka liittyy Angolan vesien hyödyntämiseen kolmen vuoden ajan, sillä yhteisyrityksen kaksi muuta alusta ovat itse asiassa poistuneet noilta vesiltä jo 21 kuukauden kalastustoiminnan jälkeen.

109 On lisättävä, että komissio ei ole koskaan toimittanut kantajalle täsmällistä vakuutusta siitä, että se luopuu vähentämästä kyseessä olevaa tukea, eikä kantaja näin edes väitä. Sitä vastoin komission 26.7.1999 päivätystä kirjeestä ilmenee selvästi, että komission tarkoituksena oli ryhtyä tuen vähentämiseen. Tältä osin nyt käsiteltävä tapaus on perustavanlaatuisella tavalla erilainen kuin tapaus,

jonka johdosta annettiin tuomio asiassa RSV vastaan komissio, johon kantaja on vedonnut (mainittu edellä 97 kohdassa) ja jossa yhteisöjen tuomioistuin myönsi perustellun luottamuksen olemassaolon laittoman valtiontuen tuensaajan osalta sillä perusteella, että komission ja kyseisen jäsenvaltion välinen menettely oli kestoltaan kohtuuttoman pitkä.

110 Näissä olosuhteissa kantaja ei voi tehokkaasti väittää, että merkittävän pitkäksi väitetyn ajanjakson kuluminen komission kahden eri toimenpiteen välillä on loukannut kantajan perusteltua luottamusta sille myönnetyn tuen lopullisen luonteen osalta.

111 Kantaja ei voi myöskään viitata oikeusvarmuuden periaatteen loukkaamiseen. On muistettava, että oikeuskäytännön mukaan, vaikka onkin varmistettava yksityistä etua suojaavan oikeusvarmuuden vaatimusten noudattaminen, näitä vaatimuksia on myös verrattava yleisen edun suojaamisesta johtuviin vaatimuksiin, jolloin näistä vaatimuksista jälkimmäisiä on suosittava silloin, kun sääntöjenvastaisuuksien jatkuminen olisi omiaan rikkomaan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta (ks. erityisesti yhdistetyt asiat 42/59 ja 49/59, Snupat v. korkea viranomainen, tuomio 22.3.1961, Kok. 1961, s. 103, erityisesti s. 159—161, Kok. Ep. I, s. 95 ja asia 14/61, Hoogovens v. korkea viranomainen, tuomio 12.7.1962, Kok. 1962, s. 485, erityisesti s. 516—523 ja edellä 97 kohdassa mainittu asia Industrias Pesqueras Campos ym. v. komissio, tuomion 76 kohta). Tällä perusteella, vaikka oikeusvarmuuden periaatetta voidaan mahdollisesti rikkoa, jos aikaa on kulunut merkittävästi ilman, että komissio on ryhtynyt mihinkään toimiin yritykseen nähden, pitkään viiveeseen perustuvan arviointiperusteen merkitys on arvioitava yksityiskohdittain kussakin käsiteltävänä olevassa tapauksessa erikseen (edellä 97 kohdassa mainittu asia Industrias Pesqueras Campos ym. v. komissio, tuomion 119 kohta).

112 Koska nyt käsiteltävässä tapauksessa on osoitettu, että vakavia väärinkäytöksiä on tapahtunut sekä sovellettavan lainsäädännön suhteen että yhteisön taloudellista tukea saaneella kantajalla olleen tiedonanto- ja lojaalisuusvelvollisuuden osalta, oikeusvarmuuden periaatteen — olettaen, että komission passiivisuuden vuoksi tuota periaatetta on loukattu — tulee joka tapauksessa väistyä yhteisön taloudellisten etujen suojelusta johtuvien ehdottomien edellytysten vuoksi.

113 On lisäksi korostettava, että koko tuen säilyttäminen huolimatta tällaisista väärinkäytöksistä olisi ensinnäkin petollisiin menettelyihin kehottamista ja tämän lisäksi omiaan rikkomaan kalastusalan tuensaajien yhdenvertaisen kohtelun periaatetta (ks. edellä 97 kohdassa mainittu asia Industrias Pesqueras Campos ym. v. komissio, tuomion 120 kohta), sikäli kuin tämä tarkoittaisi, että kantajaan sovelletaan kohtelua, jota on tarkoitettu sovellettavaksi niihin tuensaajiin, jotka ovat täsmällisesti noudattaneet velvollisuuksiaan, vaikka kantaja, toisin kuin tällaiset tuensaajat, ei ole näin toiminut.

114 Edellä esitetyillä perusteilla huolellisuusperiaatteen ja hyvän hallinnon periaatteen loukkaamiseen perustuva kanneperuste on hylättävä.

Suhteellisuusperiaatteen loukkaamiseen perustuva kanneperuste

115 Tässä kanneperusteessaan kantaja väittää, että riidanalainen päätös, sikäli kuin sillä vähennetään Periloja ja Sonia Rosal -aluksia vastaavaa osaa tuesta, on kumottava sillä perusteella, että päätös on kohtuuton toimenpide suhteessa väitettyyn väärinkäytökseen. Kantaja esittää väitteensä tueksi viisi seikkaa.

116 Ensinnäkin kantaja väittää, että komissio ei ole ottanut huomioon sitä seikkaa, että Periloja ja Sonia Rosal -alusten siirto pois Angolasta, niiden poistaminen Angolan rekisteristä maaliskuussa 1995 ja alusten siirto toiselle kantajan hallitsemalle yhteisyritykselle johtuivat kaikki huonoista suhteista angolalaiseen yhtiömieheen ja noiden toimien perustana oli kantajan pyrkimys taata toimintansa jatkuminen, alustensa taloudellinen elinkelpoisuus ja ensisijaisesti yhteisön markkinoille suuntautuvien toimitusten toteutuminen. Sen jälkeen kun yhteisöstä oleva laivanvarustaja osti alukset ja ne poistettiin Angolan rekisteristä, kyseiset alukset olivat paikallaan Nigeriassa lähes kaksi vuotta, sillä niitä korjattiin, jonka jälkeen laivanvarustaja onnistui rekisteröimään alukset Kamerunissa ja hankkimaan tarvittavat kalastusluvat siten, että tällä hetkellä alukset harjoittavat toi-

mintaansa Kamerunin vesillä komission hyväksymän yhteisyrityksen puitteissa. Kantaja piti parempana odottaa paikallisten viranomaisten hyväksyntää ennen kuin se pyysi lupaa kolmannen maan vaihtamiseen. Saatuaan tämän hyväksynnän se pyysi kyseistä lupaa ehdottamalla komissiolle, että se esittää toimintakertomuksen, joka kattaa alusten toiminnan Kamerunissa yhteisön osallistumisen päätyttyä, jotta alusten aiempi toiminnan väliaikainen keskeytyminen voitaisiin korvata. Komissio ei kuitenkaan koskaan ottanut kantaa tähän pyyntöön.

117 Toiseksi kantaja väittää, että tässä tapauksessa sovellettu *pro rata temporis* -laskentatapa on niin ikään suhteellisuusperiaatteen vastainen. Komissio alensi näitä kahta alusta koskevan osan tuesta määrään, joka vastaa lopullisesta siirrosta kolmanteen maahan suoritettavaa korvausta, vaikka yhteisyrityksen rakenteellinen tavoite, eli näiden kahden aluksen toiminnan jatkuminen ensisijaisesti yhteisön markkinoille suuntautuvia toimituksia varten, oli jatkuvasti taattu.

118 Kolmanneksi kantaja väittää, että komissio ei ole ottanut huomioon edellä 116 kohdassa mainittuja olosuhteita, joista ilmenee, että kantajan tarkoituksena ei ollut toimia petollisesti ja että se ei ole syyllistynyt vakaviin laiminlyönteihin. Komissio ei myöskään ole ottanut huomioon kantajan vilpitöntä mieltä, sillä se on jatkuvasti toiminut yhteistyössä komission kanssa toimittamalla sille kaikki tarvittavat tiedot ja ilmoittamalla sille alusten toiminnasta myös yhteisön osallistumisen päätyttyä.

119 Neljänneksi kantaja moittii komissiota siitä, että se ei ole ottanut huomioon sitä, että Espanjan viranomaiset ovat ilmaisseet kannattavansa kantajan pyyntöä kolmannen maan vaihtamiseksi.

120 Viidenneksi kantaja väittää, että riidanalaisella päätöksellä, jolla se velvoitetaan maksamaan takaisin merkittävä osa sille lähes kymmenen vuotta aiemmin

myönnetystä tuesta, on huomattavia negatiivisia vaikutuksia kantajan tilanteeseen, vaikka ainoa seikka, josta sitä voidaan moittia liittyy puhtaan hallinnollisen muodollisuuden laiminlyöntiin, eli vaatimukseen saada komissiolta ennakkoon lupa kolmannen maan vaihtamiseksi.

121 Ensinnäkin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa, että tällä kanneperusteella moititaan riidanalaista päätöstä ainoastaan sikäli, kuin sillä on vähennetty Periloja ja Sonia Rosal -aluksille myönnettyä tukea. Kanneperuste ei kohdistu komission päätökseen niiltä osin, kuin se koskee Pondal-alukselle myönnettyä tukea.

122 Tämän täsmennyksen jälkeen on muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 5 artiklan kolmannessa kohdassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaan yhteisöjen toimielinten säädöksillä, päätöksillä ja muilla toimenpiteillä ei saa ylittää niitä rajoja, jotka johtuvat siitä, mikä on tarpeellista tavoitellun päämäärän toteuttamiseksi ja tähän soveltuvaa (ks. mm. asia 15/83, Denkavit Nederland, tuomio 17.5.1984, Kok. 1984, s. 2171, 25 kohta ja asia T-260/94, Air Inter v. komissio, tuomio 19.6.1997, Kok. 1997, s. II-997, 144 kohta).

123 On myös huomattava, että kun on kyse monitahoisen taloudellisen tilanteen arvioimisesta, kuten kalastuspolitiikan osalta on asianlaita, yhteisöjen toimielimillä on laaja harkintavalta (asia C-179/95, Espanja v. neuvosto, tuomio 5.10.1999, Kok. 1999, s. I-6475, 29 kohta ja asia C-120/99, Italia v. neuvosto, tuomio 25.10.2001, Kok. 2001, s. I-7997, 44 kohta). Valvoessaan tällaisen toimivallan käytön laillisuutta tuomioistuimen on tutkittava ainoastaan, onko tätä toimivaltaa käytettäessä tehty ilmeistä virhettä, onko harkintavaltaa käytetty väärin tai onko toimielin selvästi ylittänyt harkintavaltansa rajat (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-296/93 ja C-307/93, Ranska ja Irlanti v. komissio, tuomio 29.2.1996, Kok. 1996, s. I-795, 31 kohta).

124 Nyt esillä olevassa asiassa on huomattava, että asetuksen N:o 4028/86 44 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan mukaan komissio voi päättää tuen vähentämisestä, "jos hanketta ei ole pantu täytäntöön ilmoitetulla tavalla". Tässä tapauksessa on osoitettu, että kaksi alusta on poistunut lopullisesti ilman komission ennakollista hyväksyntää Angolan vesiltä, joita niiden oli myöntämispäätöksen nojalla tarkoitus hyödyntää, ennen yhteisyrityksen pakollisen kolmivuotisen toimintakauden loppua siten, että hanketta ei ole toteutettu ilmoitetulla tavalla. Komissiolla oli näin ollen peruste vähentää näitä kahta alusta koskevaa tukea.

125 Lisäksi on korostettava, että komissio on ottanut huomioon sen seikan, että kantajalle myönnetty tuki, erityisesti Periloja ja Sonia Rosal -alusten osalta, muodostui kahdesta osasta (riidanalaisen päätöksen yhdestoista perustelukappale): "Toisaalta määrästä, joka vastaa lopullisesta siirrosta kolmanteen maahan suoritettavaa korvausta, ja toisaalta määrästä, joka saadaan laskemalla kyseisten alusten Angolan vesillä harjoittaman toiminta-ajan suhteellinen osuus 36 kuukauden säännönmukaisesta ajasta laskemalla toiminta-aika täysien kuukausien perusteella ja vähentämällä lopullisesta siirrosta maksettavaa korvausta vastaava määrä." Kantaja ei kiistä, että komissio on kohdistanut vähentämisen ainoastaan tuen siihen osaan, joka liittyy alusten toiminta-aikaan Angolan vesillä, puuttumatta siihen osaan, joka on myönnetty korvauksena alusten lopullisesta siirrosta kolmanteen maahan.

126 Kantaja ei kiistä riidanalaisessa päätöksessä esitettyjä mainintoja (kolmastoista perustelukappale), joiden mukaan kyseiset kaksi alusta ovat harjoittaneet toimintaa Angolan vesillä ainoastaan 21 kuukauden ajan. Tuosta riidanalaisen päätöksen samasta perustelukappaleesta käy lisäksi ilmi, että vastoin kantajan väitteitä, näitä kahta alusta koskevaa tukea ei ole alennettu määrään, joka vastaa lopullisesta siirrosta suoritettavaa korvausta, vaan sitä on vähennetty alusten toiminta-aikaan perustuvan tuen osan osalta siten, että tukea vähennettiin 15/36 (2 × 57 260 euroa), eli ajan, jonka kuluessa alukset eivät harjoittaneet toimintaa

Angolan vesillä, ja säännönmukaisen 36 kuukauden ajan välisen suhteen perusteella. Tämä *pro rata temporis* -perusteella suoritettu vähennys vaikuttaa siis olevan täysin suhteessa todettuun laiminlyöntiin.

127 Vaikka kantajan esittämien väitteiden mukaisesti myönnettäisiinkin, että kyseiset kaksi alusta ovat jatkaneet ensisijaisesti yhteisön markkinoille suuntautuvien toimitusten toteuttamista poistuttuaan Angolan vesiltä vuonna 1995 — mitä voidaan epäillä, sillä kantajan kertoman mukaan alukset eivät poistuneet Nigeriasta lähes kahteen vuoteen, sillä niitä korjattiin — on silti huomattava, että kuten edellä 85—87 kohdassa korostettiin, myöntämispäätöksessä tarkoitetun kolmannen maan vesien, eli tässä tapauksessa Angolan vesien, hyödyntämistä koskevalla edellytyksellä on perustavanlaatuista merkitystä yhteisön kalastusta ja suhteita kolmansiin maihin koskevan politiikan hallinnoimiselle. Tuon edellytyksen rikkominen muodostaa siis myöntämispäätöksen olennaisen edellytyksen noudattamatta jättämisen ja oikeuttaa nyt käsiteltävässä tapauksessa käytetyn *pro rata temporis* -vähentämisen.

128 Tämän lisäksi, kuten komissio kirjelmissään korostaa, kantaja ei ole noudattanut sillä olevaa tiedonanto- ja lojaalisuusvelvollisuutta. Huolimatta siitä, että kantaja on vakuuttanut toisessa toimintakertomuksessa olevien tietojen olevan paikkansapitäviä, tuossa kertomuksessa, joka on päivätty 19.6.1995 ja joka kattaa yhteisyrityksen toimintakauden 20.5.1994 ja 20.5.1995 väliseltä ajalta, ei ole mitään mainintaa siitä, että kyseiset kaksi alusta olivat keskeyttäneet toimintansa Angolan vesillä, niiden poistamisesta Angolan rekisteristä tai kantajan yhteisyrityksestä omistaman osuuden myynnistä, jotka kaikki tapahtuivat tuona aikana. Kantaja on ilmoittanut Espanjan viranomaisille angolalaisen yhtiömiehen esittämistä vaatimuksista johtuneista yhteisyrityksen hallintoon liittyvistä ongelmista sekä kahden aluksen siirtämisestä Kamerunissa perustetulle yhteisyritykselle ensimmäisen kerran vasta 31.1.1997, eli lähes kaksi vuotta riidanalaisten tosiseikkojen tapahtumisen jälkeen, ja pyytänyt kolmannen maan vaihtamista sekä lupaa esittää kolmas toimintakertomus näiden alusten uuden toimintaympäristön valossa. Kantaja on ilmoittanut selvästi komissiolle vasta syyskuussa 1997 osoitetussa kolmannessa toimintakertomuksessa, että viimeiset Angolasta peräisin olevat erät kalaa oli saatu maaliskuussa 1995 ja että ottaen huomioon

angolalaisen yhtiömiehen toiminnasta johtuvat vaikeudet, yhteisöstä lähtöisin olevat yhtiömiehet olivat päättäneet myydä osuutensa yhteisyrityksestä angolalaiselle yhtiömiehelle ja ostaa hankkeeseen liittyvät alukset sekä että kantaja oli siirtänyt nuo alukset Nigerialaiseen satamaan, jossa niitä oli korjattu vuoteen 1996 saakka.

129 On siis todettava, että kantaja on salannut komissiolta noin kahden vuoden ajan myöntämispäätöksen olennaisen edellytyksen rikkomisen.

130 Edellä esitetystä päättelystä (124—129 kohta) seuraa, että vastoin kantajan väitteitä, väärinkäytös, johon kantaja on syyllistynyt Periloja ja Sonia Rosal -aluksiin liittyen, ei perustu ainoastaan väitetyn hallinnollisen muodollisuuden rikkomiseen, joka koskee kolmannen maan vaihtamiseksi vaadittavaa komission ennakollista lupaa. Tuen myöntämisen olennaista edellytystä, eli että kyseiset kaksi alusta hyödyntävät Angolan kalavaroja kolmen vuoden ajan, ei ole täytetty. Lisäksi kantaja on noin kahden vuoden ajan salannut sen seikan, että kyseiset alukset olivat poistuneet Angolan vesiltä. Tällaiset seikat muodostavat yhteisön kalastustukijärjestelmän toiminnan kannalta olennaisten velvollisuuksien rikkomisen. Kantajan väitteiden nojalla, jotka perustuvat erityisiin olosuhteisiin, joiden vuoksi alukset siirrettiin muuhun kolmanteen maahan, ja kantajan vilpittömään mieleen asiassa sekä Espanjan viranomaisten aikanaan esittämään myönteiseen kantaan kolmannen maan vaihtamisen osalta, ei voida syrjäyttää Periloja ja Sonia Rosal -alusten toiminnassa havaittuja tosiasiallisia puutteellisuuksia ja vakavuutta.

131 Kanneperusteen tutkinnan perusteella on todettava, että kantaja ei ole osoittanut, että komission nyt esillä olevassa tapauksessa päättämä Periloja ja Sonia Rosal -aluksia koskevan tuen vähentäminen olisi ollut suhteeton ottaen huomioon puutteellisuudet, joista kantajaa moitittiin, ja sovellettavan säännöstön tarkoitus.

132 On vielä lisättävä, että mikäli yhteisön taloudellisia tukia koskevissa asioissa ilmenee, että sellaista velvollisuutta on laiminlyöty, jonka noudattamisella on perustavanlaatuista merkitystä — kuten tässä tapauksessa yhteisyrityksellä oleva velvollisuus harjoittaa säädetyn ajanjakson ajan kalastustoimintaa Angolan vesillä ja velvollisuus antaa lojaalisti tietoja komissiolle yritykseen kuuluvien alusten tilanteesta ja toiminnasta — komissio voi päättää poistaa tuen eikä tällä loukata suhteellisuusperiaatetta (ks. vastaavasti asia C-104/94, Cereol Italia, tuomio 12.10.1995, Kok. 1995, s. I-2983, 24 kohta).Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut, että vain sillä, että sääntöjenvastaisuuksien seurauksena voi olla tuen poistaminen kokonaan eikä vain tuen alentaminen tällaisia sääntöjenvastaisuuksia vastaavalla määrällä, voidaan toteuttaa kyseisen rakennerahaston varojen hyvän hallinnan edellyttämä varoittava vaikutus (edellä 52 kohdassa mainittu asia Conserve Italia v. komissio, tuomion 101 kohta).

133 Edellä esitettyjen perustelujen nojalla suhteellisuusperiaatteen loukkaamista koskevaa väitettä ei ole näytetty toteen ja kyseinen kanneperuste on hylättävä.

134 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että kanne on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

135 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut komission vaatimusten mukaisesti.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(kolmas jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Kanne hylätään.**

2) **Kantaja velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Lenaerts Azizi Jaeger

Julistettiin Luxemburgissa 13 päivänä maaliskuuta 2003.

H. Jung

kirjaaja

K. Lenaerts

kolmannen jaoston puheenjohtaja